

Particularități privind întocmirea listei bunurilor și identificarea lor în procedura insolvenței

Lector univ. drd. Dana Daniela MOȚIU
Universitatea de Vest Timișoara

The drawing up of the list of the debtor's assets and their identification, as specific operations of the process of determining the claims against the debtor subject to an insolvency procedure is very important within the procedure since the existence of assets in the debtor's estate may represent a sufficient reason for all the participants in the procedure to agree to contribute to the maintenance of the debtor's activity.

These two operations are the result of the activity carried out by the insolvency practitioner (even though the debtor himself may contribute to this, in some circumstances the insolvency law even sanctioning him severely for the non-performance of this duty), who is the only one responsible in this respect.

The operation aimed at the drawing of the list of the debtor's assets and their identification is to be carried out in the insolvency general procedure (in any of its versions) as well as in the simplified procedure.

Potrivit Legii 85/2006 privind procedura insolvenței¹, procesul de stabilire a masei active cade în sarcina administratorului judiciar/lichidatorului. Pe de altă parte, stabilirea masei active constituie un demers ce trebuie îndeplinit în oricare dintre formele și procedurile prevăzute de lege în vederea satisfacerii scopului ei: procedura generală sau procedura simplificată, reorganizare judiciară sau faliment. Întocmirea listei bunurilor debitorului și identificarea acestora în cadrul averea debitorului sunt operațiuni ce se înscriu în procesul de stabilire a masei active, stabilirea activului patrimonial al debitorului reprezentând o chestiune importantă, de interes major pentru toți participanții la procedura insolvenței.

Astfel, potrivit art. 47 alin 1 din lege, deschiderea procedurii insolvenței ridică debitorului dreptul de administrare dacă acesta nu și-a declarat intenția de reorganizare, în condițiile art. 28 alin. (1) lit. h) sau, după caz, art. 33 alin. (6), iar potrivit alin. 3 al aceluiași articol, dreptul de administrare al debitorului va putea fi ridicat, în tot sau în parte, din dispoziția judecătorului-sindic, o dată cu desemnarea unui administrator judiciar. Judecătorul-sindic va indica, în același timp, și condiția de exercitare a dreptului de administrare, în situația în care acesta nu a fost ridicat debitorului. Intrarea debitorului în faliment ridică, de drept, dreptul de administrare al debitorului (inclusiv în procedura simplificată), potrivit art. 107 alin. 2 din lege.

Și celelalte operații parcurse în vederea stabilirii masei active cad în competența aceluiași organe de specialitate. Astfel, deși în situația întocmirii listei bunurilor debitorului, debitorul are obligația, potrivit art. 28 alin. 1 lit. b) din lege, să depună lista respectivă atunci când procedura se deschide la cererea sa, totuși obligația administratorului judiciar sau a lichidatorului judiciar subzistă și în acest caz. Astfel, conform art. 20 alin. 1 lit. c) din Legea

¹ Legea 85/2006 privind procedura insolvenței a fost publicată în Monitorul Oficial nr. 359/21.04.2006 și a intrat în vigoare la data de 20.07.2006

nr. 85/2006, atunci când debitorul nu și-a îndeplinit obligația în termenul legal, administratorul judiciar trebuie să întocmească el însuși lista prevăzută la art. 28 alin. 1 lit. b) sau dacă debitorul a întocmit lista bunurilor în termenul legal, administratorului judiciar îi revine obligația de a verifica, corecta și completa eventual această listă. Dacă procedura insolvenței se deschide la cererea creditorilor, potrivit art. 31 din lege, atunci lista bunurilor debitorului va fi depusă la dosarul cauzei în termen de 10 zile de la deschiderea procedurii.

Se observă că întocmirea listei bunurilor debitorului constituie întotdeauna obligația debitorului, administratorului judiciar sau lichidatorului revenindu-i această obligație doar în mod subsidiar, atunci când debitorul nu o îndeplinește. Cu toate acestea, chiar și atunci când lista bunurilor este întocmită de către debitor – fiind cel dintâi și cel mai sigur cunoscător al patrimoniului său, constatăm că practicianul în insolvență nu rămâne în pasivitate, deoarece legea îl obligă să procedeze la verificarea, corectarea și completarea acestei liste. Din diverse considerente, atunci când lista depusă de debitor nu este corectă și completă, administratorul judiciar sau lichidatorul devine cel însărcinat cu finalizarea listei bunurilor. Pe de altă parte, operațiunea de verificare a listei bunurilor induce ideea de control, de supraveghere a activității debitorului aflat în procedura insolvenței.

Rezultatul verificării poate consta în confirmarea listei întocmite de debitor sau în completarea acesteia, ceea ce implică înseamnă corectare. Desigur, verificarea listei bunurilor poate avea ca rezultat și excluderea unor bunuri din listă, bunuri care nu mai aparțin patrimoniului debitorului, caz în care se va realiza corectarea listei.

Considerăm că întocmirea listei bunurilor debitorului nu trebuie să reprezinte mai mult o operațiune cu caracter birocratic și pur formal, finalitatea legii fiind îndeplinită atunci când fiecare bun înscris în listă va beneficia de evaluarea corespunzătoare a valorii sale și de luarea deciziei privind modalitatea de exploatare sau de valorificare în cadrul procedurii. Aceste aspecte vor fi cuprinse în raportul administratorului judiciar sau al lichidatorului privind examinarea situației economice a debitorului și a documentelor depuse conform prevederilor art. 28 și 35 din lege, întocmit potrivit art. 20 alin. 1 lit. a) din lege.

În ceea ce privește momentul în timp al stabilirii masei active, se constată că anumite operațiuni specifice acestui proces sunt îndeplinite prin chiar hotărârea de deschidere a procedurii insolvenței (de exemplu, judecătorul-sindic dispune ridicarea dreptului de administrare a debitorului, în tot sau în parte), altele sunt aduse la îndeplinire de administratorul judiciar sau lichidator (de exemplu, verificarea, corectarea sau completarea, chiar întocmirea listei bunurilor atunci când debitorul nu o face el însuși), altele sunt efectuate de practicianul în insolvență îndată de la desemnarea sa (sigilarea, conservarea, inventarul bunurilor debitorului).

Toate aceste operațiuni sunt aduse la îndeplinire de practicianul în insolvență, prin raportare la tipul procedurii și forma acesteia, legea insolvenței stabilind în mod neechivoc calendarul desfășurării fiecăror operațiuni în fiecare tip de procedură.

Este diferită situația prevăzută atunci când ne raportăm la procedura simplificată. Astfel, procedura simplificată se aplică unui cerc de debitori², care îndeplinesc condițiile

² Procedura simplificată vizează doar anumite categorii de debitori, anume debitorii persoană fizică și cei care fac parte din categoria comercianților care nu dețin nici un bun în patrimoniul lor, de cele mai multe ori având și un volum restrâns de activitate, o cifră de afaceri redusă sau, după caz, un activ total redus/un număr de salariați restrâns. De asemenea, vor fi subiecți ai procedurii simplificate și acei debitori care, deși nu se circumscriu categoriei de comercianți prevăzută de art. 1 alin. 2 din lege, nu respectă obligațiile

prevăzute la art. 1 alin. 2 din Legea insolvenței. Regula de bază a procedurii simplificate exclude însă parcurgerea de către subiecții săi a perioadei de observație și, implicit, a perioadei de reorganizare. Excepția de la regulă o constituie intrarea debitorului, care de data aceasta nu se mai încadrează în condițiile prevăzute de art. 1 alin. 2, ci în condițiile art. 1 alin. 1, în procedura generală de insolvență, dar intrarea sa în procedura simplificată se va realiza în condițiile art. 54 alin. 4. În această ultimă ipoteză, perioada de observație poate dura maxim 50 de zile (cel mult 30 de zile de la desemnarea administratorului judiciar pentru întocmirea raportului prin care propune intrarea în procedura simplificată și maxim 20 de zile de la primirea raportului administratorului judiciar pentru aprobarea acesteia de către judecătorul-sindic).

Cu toate acestea, intrarea debitorului în procedura simplificată nu exclude parcurgerea etapelor necesare în vederea stabilirii masei active. Hotărârea prin care judecătorul-sindic decide intrarea în faliment și prin care pronunță dizolvarea societății debitoare este urmată imediat de ridicarea dreptului de administrare al debitorului³, aspect care denotă importanța în optica legiuitorului a procesului de stabilire a masei active pentru debitorul insolvent. De asemenea, lista bunurilor debitorului, sigilarea, conservarea sau inventarul bunurilor sunt operațiuni specifice și procedurii simplificate de faliment.

Având în vedere că, în numeroase situații, s-a constatat imposibilitatea începerii procedurii, *in concreto*, datorită lipsei de fonduri din care să se avanseze sumele necesare primelor cheltuieli, art. 4 alin. 1 și 4 din Legea 85/2006 stabilesc că toate cheltuielile aferente procedurii sunt suportate din contul averii debitorului, iar în lipsa disponibilităților din acest cont, se va utiliza fondul de lichidare, plățile efectuându-se pe baza unui buget previzionat pe o perioadă de cel puțin 3 luni, aprobat de judecătorul-sindic⁴. Plata cheltuielilor care au depășit bugetul previzionat din fondul de lichidare va putea fi autorizată de către judecătorul-sindic, doar pe baza documentelor justificative atașate la raportul lunar al administratorului judiciar/lichidatorului.

În ceea ce privește operațiunea privind întocmirea listei bunurilor debitorului (art. 28 alin. 1 lit. b) și art. 20 alin. 1 lit. c) din Legea nr. 85/2006), legiuitorul pornește de la prezumția că cel care cunoaște cel mai exact ce anume bunuri posedă nu poate fi decât debitorul însuși.

În momentul în care debitorul, aflat în stare de insolvență sau cel în cazul căruia apariția stării de insolvență este iminentă, introduce la tribunal o cerere în vederea declanșării procedurii insolvenței, va trebui în mod necesar să-i anexeze mai multe acte, printre care art. 28 alin. 1 lit. b) prevede necesitatea prezentării unei liste complete a tuturor bunurilor sale, incluzând toate conturile și băncile prin care își rulează fondurile; de asemenea, pentru bunurile grevate, va menționa datele din registrele de publicitate.

În situația în care debitorul nu dispune în momentul înregistrării cererii de aceste informații, este obligat să le înregistreze la tribunal, în termen de 10 zile; dacă nu o va face, cererea sa va fi considerată o recunoaștere a stării de insolvență a patrimoniului său, caz în

referitoare atât la întocmirea și depunerea situațiilor financiare potrivit dispozițiilor normative în vigoare, cât și cu privire la declarațiile fiscale, și care nu pot prezenta actele sau documentele prevăzute de lege. Nu în ultimul rând, vor constitui subiecți ai procedurii simplificate și acei debitori care, în cadrul procedurii generale, nu au nici o șansă reală de reorganizare judiciară sau care au fost deja dizolvați anterior formulării cererii introductive.

³ Vezi art. 107 din legea insolvenței.

⁴ Pentru amanunte, vezi A. Capriel, *Reorganizarea judiciară și falimentul*, Editura Lumina Lex, Bucuresti, 2000, pag. 42-43.

care judecătorul-sindic va pronunța o sentință de intrare în procedură simplificată, conform art. 1 alin. (2) lit. c) sau d)⁵.

Neîndeplinirea din partea debitorului a obligației de a depune la dosarul de insolvență a listei cu bunurile sale, potrivit art. 28 alin. 1 lit. b), atunci când procedura se deschide ca urmare a cererii introductive a debitorului produce consecințe cu caracter sancționator nepatrimonial, dar cu efecte puternice în plan patrimonial, mergând până la dizolvarea debitorului și radierea acestuia din registrul în care este înmatriculat.

Legiuitorul instituie împotriva unui astfel de debitor o prezumție absolută, iuris et de iure, de recunoaștere a stării de insolvență și a lipsei intenției acestuia de încercare de salvare a afacerii sale, în ciuda încadrării în criteriile obiective stabilite de art. 1 alin. 1 din lege. Prezumarea stării de insolvență determină intrarea debitorului direct în procedura simplificată, chiar dacă ar fi vorba de un debitor care, prin efectul legii, ar putea intra în procedura reorganizării judiciare. Este o sancțiune drastică pentru debitor, care îl pune în situația de a dovedi seriozitate.

În schimb, dacă procedura insolvenței de deschide la cererea creditorilor, existența stării de insolvență, inclusiv intenția de reorganizare a debitorului, sunt lămurite prin eventuala contestație depusă de debitor, aspecte care vor primi soluționarea adecvată potrivit art. 33 alin. 4 sau 6 din lege. Numai că art. 35 din lege, deși impune cu caracter imperativ debitorului să depună la dosarul de insolvență anumite înscrisuri și documentele prevăzute de art. 28 alin. 1, printre care și lista completă a tuturor bunurilor debitorului, incluzând toate conturile și băncile prin care debitorul își rulează fondurile, iar pentru bunurile grevate, datele din registrele de publicitate, este lipsit de prevederea unor consecințe cu caracter sancționator pentru debitor (aceste aspecte își găsesc rezolvarea, de altfel, prin aplicarea art. 33 alin. 4 sau 6 din lege).

În situația în care debitorul procedează la întocmirea listei bunurilor existente în averea sa la momentul deschiderii procedurii, apreciem că documentul purtând numele de "lista bunurilor debitorului" are valoarea unui înscris sub semnătură privată, a unei declarații dată de debitor pe propria răspundere. Acest înscris este pasibil de corecturi sau completări înfăptuite de practicianul în insolvență. În aparență, nu există nicio sancțiune prevăzute de lege pentru debitorul care depune o listă incompletă sau incorectă. Cu toate acestea, având natura juridică a unei declarații date pe propria răspundere, lista bunurilor formulată în mod incomplet sau incorect de către debitor poate constitui o dovadă în vederea îndeplinirii art. 138 alin. 1 lit. e) prima teză, respectiv că debitorul a deturnat sau a ascuns o parte din activul persoanei juridice.

Indiferent că procedura se deschide la cererea debitorului sau a creditorilor (unul sau mai mulți), administratorului judiciar îi revine, potrivit art. 20 alin. 1 lit. c) din lege, obligația de întocmire a listei bunurilor prevăzută la art. 28 alin. 1 lit. b), în cazul în care debitorul nu și-a îndeplinit obligația respectivă înăuntrul termenelor legale. Deci, ulterior expirării termenului legal pentru depunerea listei întocmită de debitor, administratorul judiciar are obligația de a întocmi el însuși lista bunurilor debitorului, dacă acesta nu o face. În acest caz, administratorul judiciar procedează la întocmirea listei bunurilor debitorului prin examinarea documentelor cu caracter economic sau juridic în care se evidențiază activitatea debitorului. Considerăm inutilă obligația legală stabilită în sarcina administratorului judiciar în ceea ce

⁵ Sub imperiul legislației anterioare, în situația în care debitorul nu depunea, în termen de 10 zile de la înregistrarea cererii sale, documentele prevăzute de lege, cererea sa de deschidere a procedurii era respinsă, potrivit art. 33 alin 2 din legea 64/1995.

privește verificarea, corectarea și completarea listei bunurilor debitorului. Aceasta deoarece, administratorul judiciar întocmește implicit lista bunurilor prin cercetarea documentelor debitorului, adică prin verificarea acestora. Nu se mai poate pune problema ca tot administratorul să verifice, să corecteze sau să completeze un document (adică lista bunurilor) pe care l-a întocmit el însuși.

În fapt, apreciem că în această situație operațiunea de întocmire a listei bunurilor debitorului se suprapune cu operațiunea de identificare a bunurilor acestuia, ambele operațiuni fiind realizabile prin recurgerea, în primul rând, la examinarea tuturor documentelor, de orice natură, de care (mai) dispune debitorul și fără a mai fi necesar îndeplinirea operațiunilor de verificare, corectare sau completare a listei bunurilor.

Dacă debitorul procedează el însuși la întocmirea listei bunurilor sale, în termenul legal, atunci administratorului judiciar îi revine obligația de verificare, corectare și completare a listei bunurilor, prin examinarea documentelor debitorului, ceea ce conduce la conturarea unei alte atribuțiuni a acestuia, respectiv cea de identificare a bunurilor debitorului.

Se poate observa, din examinarea atribuțiilor lichidatorului, că lui nu îi impune legea o obligație în mod similar administratorului judiciar. Ar însemna ca, ulterior deschiderii procedurii de faliment și depunerii raportului prevăzut de art. 25 lit. a), lichidatorul care conduce activitatea debitorului va proceda direct la aplicarea sigiliilor, inventarierea bunurilor și luarea măsurilor corespunzătoare pentru conservarea lor, potrivit art. 25 lit. d) din lege. Ori, sigiliul sau conservarea sau inventarierea sunt acțiuni care au întotdeauna un obiect, un bun concret, în materialitate. Este cu neputință ca lichidatorului (în situația în care debitorul nu a depus el însuși lista bunurilor sale sau astfel de documente nu au fost întocmite de administratorul judiciar și predate lichidatorului) să nu îi revină aceleași obligații privind întocmirea listei bunurilor debitorului și identificarea acestora.

În opinia noastră, lipsa impunerii îndeplinirii în sarcina lichidatorului reprezintă o omisiune a legiuitorului, deoarece lipsa unei liste, a unui înscris de natură a constata activul patrimonial al debitorului (indiferent de titularul obligației) îi creează cel puțin dificultăți sau temporizări în aducerea la îndeplinire a celorlalte atribuții, dacă nu imposibilitatea îndeplinirii lor. Nu se poate spune că această obligație nu are caracter de sine stătător, independent sau că ar transpore cu evidență în cadrul altor atribuții.

În mod exemplificativ, arătăm cu referire la conducerea activității debitorului că aceasta reprezintă o sarcină distinctă, fiind prevăzută tot distinct de legiuitor, atât pentru administratorul judiciar, cât și pentru lichidator. Pe de altă parte, s-ar putea susține că practicianul în insolvență nu ar putea exercita, în tot sau în parte, atribuția de conducere a activității debitorului, în situația în care nu ar cunoaște starea activului patrimonial al debitorului⁶. Poate tocmai aceasta este rațiunea pentru care legiuitorul ar fi fost obligat să o enumere distinct, ca atribuție a lichidatorului, așa cum o face în cazul administratorului judiciar. Pentru că, în fond, fiecare atribuție a practicianului în insolvență reprezintă un aspect particular pe care îl îmbracă procesul conducerii activității debitorului.

În ceea ce privește natura juridică a termenului acordat de lege debitorului în vederea întocmirii listei bunurilor (o dată cu introducerea cererii introductive de deschidere a procedurii de către debitor sau cel mai târziu în termen de 10 zile, conform art. 28 alin. 2 din lege sau în termen de 10 zile de la deschiderea procedurii ca urmare a cererii creditorilor, potrivit prevederilor art. 33 alin. 4 sau 6 din lege), apreciem că acesta este unul de decădere. Ex lege, debitorul este decăzut din dreptul de a mai îndeplini această obligație, care revine tot

⁶ Este adevărat că poate proceda el însuși, fără concursul debitorului, la întocmirea listei bunurilor acestuia.

în temeiul legii, practicianului în insolvență. Termenul de depunere a listei întocmite rezultă din numerotarea înscrisurilor depuse o dată cu cererea introductivă sau din dovada eliberată de la registratura tribunalului (data depunerii, ștampila aplicată). Cunoașterea exactă a termenului prezintă mare importanță în procedura insolvenței, deoarece în funcție de acesta și de depunerea în termen de către debitor a listei bunurilor sale, acesta poate fi prezumat sau nu în starea de insolvență.

Desigur, în ipoteza depunerii peste termen, dincolo de considerarea stării de insolvență a debitorului ca prezumată (deși debitorul se încadrează în condițiile art. 1 alin. 1 din lege), nu o putem privi decât ca pe un instrument util practicianului în insolvență, care poate folosi ulterior expirării termenului legal ca sprijin în îndeplinirea operațiunii de întocmire a listei de către el însuși (fără ca în mod formal, în condițiile legii, să opereze necesitatea îndeplinirii operațiunilor de verificare, corectare sau completare a listei bunurilor debitorului).

Prin faptul că legiuitorul a înțeles să substituie persoana debitorului cu cea a administratorului în operațiunea de întocmire a listei bunurilor, indiferent dacă procedura se deschide la cererea debitorului sau a creditorilor, înțelegem că operațiunea are mai mult un caracter formal și pur birocratic în ansamblul procedurii. Lipsa unei sancțiuni față de cel obligat la executare, de natură patrimonială, care să vizeze direct patrimoniul acestuia, îl determină la pasivitate, la indiferență. În situația în care nu depune el însuși lista, o va întocmi o altă persoană, care este și remunerată pentru aceasta.

În vederea înlăturării caracterului formalist și birocratic al legii, de lege ferenda s-ar impune menținerea acestei obligații doar în sarcina debitorului care își declară intenția de reorganizare a activității. De fapt, când procedura se deschide la cererea debitorului, legiuitorul a instituit prezumția recunoașterii stării de insolvență de către cel care nu depune acest document, cu consecința intrării în procedura simplificată de faliment.

Considerăm că, de lege ferenda, se impune completarea art. 28 alin. 1 din lege, în sensul ca debitorul să fie obligat să depună la dosarul cauzei și o listă completă cu toate creanțele pe care le deține împotriva terțelor persoane, neîncasate până la momentul formulării cererii introductive, în aceleași condiții cu celelalte documente prevăzute de acest text de lege. Lista este completă atunci când debitorul prezintă toate informațiile în legătură cu aceste creanțe, indiferent că sunt sau nu înregistrate în documentele cu caracter contabil și juridic pe care le-a întocmit în timpul desfășurării activității, respectiv: data încheierii actului juridic, părți, obiect, condiții, termene etc. Aceasta deoarece, mai cu seamă în domeniul comercial, valabilitatea actelor juridice nu este condiționată de încheierea lor în formă scrisă.

În strânsă legătură cu întocmirea listei bunurilor și în mod subsecvent, se înfățișează operațiunea privind identificarea bunurilor din averea debitorului (art. 28 alin. 1 lit. c), art. 35). Punctul de plecare în efectuarea operațiunii de identificare a bunurilor din averea debitorului îl constituie lista bunurilor avansată de debitor prin cererea de deschidere a procedurii sau pe care o depune în termen de 10 zile de la înregistrarea cererii sale la tribunal sau pe care o depune în termen de 10 zile de la deschiderea procedurii la cererea creditorilor, în condițiile art. 35 coroborat cu art. 33 alin. 4 sau 6 din lege.

Dacă încercăm să circumscriem analiza noastră marii diversități la care se pretează activul patrimonial al unui debitor, din punct de vedere al bunurilor pe care le poate cuprinde, înțelegem motivele datorită cărora această operațiune cunoaște în practică dificultăți atât de mari, iar sarcina practicianului în insolvență se dovedește nu numai dificilă, dar poate uneori ingrată, și în toate cazurile decisivă pentru atingerea scopului legii.

S-ar putea considera că identificarea bunurilor din averea debitorului se reduce la operațiunea precedentă, respectiv întocmirea listei bunurilor din averea debitorului. Cu excepția situației în care practicianul în insolvență procedează la întocmirea listei debitorului, ulterior trecerii termenului prevăzut de lege fără ca debitorul să o fi îndeplinit el însuși (caz în care operațiunile de verificare, corectare sau completare a listei debitorului nu mai prezintă susținere), cele două operațiuni sunt și rămân distincte, deoarece prin întocmirea listei bunurilor, debitorul aduce la cunoștința practicianului în insolvență, în mod scriptic și formal, bunurile imobile și mobile aflate în patrimoniul său, pornind de la premisa că el este persoana care își cunoaște cel mai bine activitatea, urmând ca practicianul în insolvență să procedeze la verificarea, completarea și corectarea listei. Chiar în situația în care debitorul a întocmit lista bunurilor sale în mod corect și complet, practicianul în insolvență este obligat să procedeze la verificarea acesteia, pentru a constata ex proprio sensibus corectitudinea și notarea fiecărui bun, până la epuizarea acestora, în cadrul listei, conform documentelor în care se evidențiază activitatea debitorului.

În acest caz, operațiunea de identificare a bunurilor este și rămâne una de sine stătătoare, din mai multe considerente.

Competența aducerii la îndeplinire a acestei operațiuni îi revine în exclusivitate practicianului în insolvență. Prin depunerea listei bunurilor prevăzute la art. 28 alin. 1 lit. c), atât la dosarul de insolvență, cât și la sediul practicianului, debitorul și-a îndeplinit obligația legală impusă în sarcina sa.

În acest moment, în vederea îndeplinirii operațiunii de identificare a bunurilor debitorului, practicianul în insolvență este obligat să procedeze la cercetarea tuturor documentelor cu caracter economic și juridic în care se evidențiază activitatea debitorului, pentru a realiza corespondența dintre cele afirmate de debitor, prin lista depusă, și cele care se regăsesc efectiv în documentele debitorului, acestea din urmă, la rândul lor, fiind necesar uneori să fie identificate. Ca o consecință, practicianul în insolvență va realiza implicit și operațiunile de verificare, corectare și completare a listei depusă de debitor.

Prin examinarea documentelor debitorului, administratorul judiciar sau lichidatorul realizează în fapt operațiunea de identificare a bunurilor din averea debitorului sub două aspecte:

- în primul rând, economico-juridic, în sensul că documentele contabile și juridice în care transpare activitatea debitorului, permit practicianului în insolvență cunoașterea exactă a averii debitorului, atât în ceea ce privește aspectul cantitativ, cât și cel valoric, inclusiv din punctul de vedere al categoriilor de bunuri (active imobilizate și active circulante). Verificarea, corectarea și completarea listei depusă de debitor de către practician sunt elemente ale operațiunii de identificare a bunurilor;

- în al doilea rând, material, în sensul că practicianul în insolvență întreprinde numeroase acțiuni și activități grație cărora va identifica bunurile debitorului, în concret: deplasări pe teren, la locul situării bunurilor mobile și imobile, discuții cu orice persoană care poate furniza informații în legătură cu posibilele bunuri ale debitorului sau cu preocupările cu caracter profesional ale debitorului etc. Astfel, dobândirea unor informații privind derularea unor activități de către debitor, indiferent că s-ar cunoaște sau nu de la început persoanele implicate în desfășurarea acestora, permite practicianului în insolvență să descopere anumite bunuri sau acte juridice (în sens de negotium), a căror existență nu se evidențiază în nici un document predat practicianului în insolvență.

Esențial este ca datele culese să permită practicianului în insolvență conturarea unui tablou exact sau cât mai fidel posibil asupra bunurilor din averea debitorului, în sens de localizare a acestora: fizico-materială și economico-juridică.

Îndeplinirea operațiunii de identificare a bunurilor debitorului întâmpină dificultăți serioase atunci când actele constitutive sau documentele contabile ale activității debitorului nu pot fi găsite, când administratorul nu poate fi găsit, când sediul debitorului nu mai există sau nu corespunde adresei din registrul comerțului etc. Este adevărat că legea insolvenței prevede la art. 55 că, ulterior intrării în procedura simplificată, în cazul debitorului nu prezintă lista bunurilor sale, lichidatorul desemnat va reconstitui, în măsura posibilului, acest document, cheltuielile astfel efectuate urmând a fi suportate din averea debitorului.

Considerăm însă că art. 55 din lege își găsește aplicabilitatea odată cu desemnarea practicianului în insolvență, indiferent de tipul procedurii la care este supus debitorul. Astfel, administratorului judiciar sau lichidatorului desemnat în caz de intrare a debitorului direct în procedura simplificată de faliment, îi revin atribuțiile de identificare a bunurilor, precedată sau nu de cea privind întocmirea a listei bunurilor, deoarece constituie punctul de plecare nu numai în caz de reorganizare a activității debitorului, dar și în caz de lichidare a averii debitorului. Reconstituirea documentelor în care se evidențiază bunurile debitorului, în măsura posibilului, constituie o atribuție a lichidatorului indiferent de momentul intrării în procedura simplificată de faliment (prin sentința de deschidere a procedurii sau ulterior aprobării raportului administratorului judiciar, conform art. 54 alin. 5 din lege).

Abia după ce practicianul în insolvență epuizează toate încercările de reconstituire a documentelor contabile, inclusiv de obținere de informații de la orice persoană care are cunoștință de activitatea desfășurată de debitor (conform art. 44 din lege, debitorul are obligația de a pune la dispoziție practicianului în insolvență toate informațiile cerute de acesta, precum și toate informațiile apreciate ca necesare, cu privire la activitatea și averea sa), poate ajunge la concluzia că nu există bunuri în averea debitorului. În acest moment, administratorul judiciar are obligația de a sesiza de urgență judecătorul-sindic, deoarece a constatat că nu există bunuri în averea debitorului (ori că acestea sunt insuficiente pentru a acoperi cheltuielile administrative), potrivit art. 20 alin. 1 lit. i). Pentru considerentele expuse, această atribuție revine și lichidatorului.

În același sens, art. 58 din lege obligă practicianul în insolvență în a solicita relații privind sediul social al societății și date privind administrația societății, relații privind bunurile patrimoniale și documentele privind activitatea societății de la autoritățile care dețin sau ar putea să dețină informațiile solicitate, informațiile obținute servind la conturarea cât mai exactă a întinderii activului patrimonial.

Menționăm că sarcina identificării bunurilor din averea debitorului revine deopotrivă atât administratorului judiciar, cât și lichidatorului (similar întocmirii listei bunurilor), deși această operațiune nu este menționată de legiuitor ca atribuție distinctă a practicianului în insolvență. Identificarea bunurilor din averea debitorului se înfățișează ca o operațiune necesar de îndeplinit, care rezultă din economia legii insolvenței și care permite celui care conduce în tot sau în parte activitatea debitorului să verifice dacă bunurile cuprinse de debitor în lista depusă și bunurile care formează obiectul completării listei bunurilor depusă de debitor sau bunurile găsite de chiar persoana practicianului în insolvență cu ocazia identificării lor în patrimoniul debitorului (ca urmare a nedepunerii de către debitor a listei bunurilor sale) se reflectă cu certitudine în documentele existente sau reconstituite ale

activității debitorului, și în același timp, pot fi localizate din punct de vedere fizico-material și economico-juridic.

Atunci când debitorul întocmește lista bunurilor, practicianul în insolvență procedează la verificarea, corectarea și completarea acesteia și ulterior la identificarea bunurilor; când debitorul nu întocmește lista bunurilor, practicianul în insolvență procedează în mod direct la identificarea bunurilor din averea debitorului. Astfel că, în manieră implicită, operațiunea identificării bunurilor este prevăzută de art. 20 alin. 1 lit. c), art. 28 alin. 1 lit. b), art. 44, art. 55.

Practicianul în insolvență are obligația verificării tuturor documentele debitorului, indiferent că ne raportăm la documente economice sau juridice.

Astfel, documentele cu caracter obligatoriu pe care, de exemplu, un comerciant se vede nevoit să le întocmească pe cheltuiala proprie, potrivit art. 20 din Legea 82/1991⁷, sunt: registrul-jurnal, registrul-inventar și registrul cartea-mare⁸. Registrele de contabilitate cuprind operațiunile cu caracter patrimonial efectuate în cursul exercitării comerțului. Consultarea înregistrărilor efectuate în registre permite practicianului în insolvență să ia la cunoștință despre aceste operațiuni, inclusiv rezultatele obținute prin desfășurarea lor, și să cunoască modul în care debitorul și-a gestionat și controlat patrimoniul. În acest fel, practicianul în insolvență va obține date concrete privind mersul activității debitorului și măsurile întreprinse de acesta, pe parcursul derulării activităților comerciale.

De asemenea, practicianul în insolvență va culege informații despre activitatea debitorului, consultând documentele juridice prin intermediul cărora debitorul și-a derulat activitatea (în special, contracte cu caracter comercial). În situația în care debitorul deține o evidență separată a acestora, va consulta documentul respectiv, iar în caz contrar, astfel de informații vor putea fi obținute din chiar registrele de contabilitate.

Pe baza acestor documente, practicianul în insolvență va întocmi o listă a tuturor creanțelor deținute de debitor împotriva terților, urmărind încasarea acestora în timpul derulării procedurii, fie în mod amiabil, fie prin introducerea de acțiuni în acest scop, fie prin supravegherea sau continuarea celor aflate pe rolul instanțelor de judecată.

Sumele încasate se constituie în parte a activului patrimonial al debitorului.

Administratorul judiciar/lichidatorul, atunci când pentru îndeplinirea atribuțiilor sale cu privire la întocmirea listei bunurilor debitorului apreciază că este necesar, pot angaja persoane de specialitate (art. 23 din Legea 85/2006). Dacă informațiile cerute de lege debitorului nu sunt prezentate sau sunt prezentate în mod necorespunzător, administratorul judiciar poate angaja, în condițiile legii, pe cheltuiala averii debitorului, unul sau mai mulți experți de specialitate (expert contabil) care, folosind bilanțul, registrele contabile și documentele contabile și extracontabile ale debitorului, să le întocmească sau să le corecteze.

Potrivit art. 44, debitorul are obligația de a pune la dispoziție administratorului judiciar sau, după caz, lichidatorului toate informațiile cerute de acesta, precum și toate informațiile apreciate ca necesare, cu privire la activitatea și averea sa.. Astfel de situații pot apărea și în privința identificării bunurilor și listarea acestora (expert topograf, expert contabil etc).

⁷ Publicată în Monitorul Oficial nr. 265/27.12.1991, republicată în Monitorul Oficial nr. 48/14.01.2005, așa cum a fost modificată prin OG 70/2004 și Legea nr. 420/2004.

⁸ Pentru detalii privind registrele de contabilitate ale comercianților și a altor persoane care au obligația de a organiza și de a ține contabilitatea proprie, a se vedea Stanciu D. Cărpenu, Drept comercial român, Ediția a VI-a, Editura Universul Juridic, București, 2007, pag. 108-112.